

یادداشت مدیرمسئول

محمد حسن عصاره

رئیس مؤسسه تحقیقات

ثبت و گواهی بذر و نهال

در کشاورزی معاصر بذر ابزاری برای انتقال پتانسیل‌های ژنتیکی مطلوب با استفاده از فناوری‌های زیستی نوین به مزرعه و افزایش توان تولید و کیفیت محصول است. ارزش ویژه بذر گواهی شده در تضمین صحت انتقال زیست فناوری‌های بکار رفته در ایجاد ارقام به کشاورزان و تاثیرگذاری ارقام در کارایی نظام‌های زراعی، دولت‌ها را به سوی قانونمندی نظام بذر رسمی و ایجاد ساختارهای لازم برای اداره نظام‌های داخلی و بین‌المللی سوق داده است. همچنان که در ایران عزیز ما نیز احساس نیاز به ایجاد چارچوب‌های قانونی نظام بذر رسمی باعث گردید که قانونگذاران "قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال" را به تصویب رسانند. این رویداد تحول‌ساز در سال ۱۳۸۲ به ثمر نشست و حقوق مالکیت معنوی به‌نژادگران گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال در سایه حمایت قانون قرار گرفت. بر اساس این قانون، حفاظت از منافع ملی، ساماندهی امر کنترل و گواهی بذر و نهال و حفظ حقوق مالکیت معنوی به‌نژادگران گیاهی به عنوان مأموریت‌ها و وظایف حاکمیتی مؤسسه تحقیقات ثبت و گواهی بذر و نهال احصاء شده است. می‌توان اذعان داشت که تصویب این قانون چارچوب‌ها و مقررات تولید و عرضه بذر و نهال در مقیاس ملی و بین‌المللی را ایجاد نمود و صنعت بذر و نهال کشور را طی نزدیک به دو دهه اجرا، گسترش داده است. یکی از مقررات کلیدی در قانون بی‌گفتگو نظام معرفی رقم و حمایت از حقوق مالکیت معنوی به‌نژادگران گیاهی و پشتیبانی و تشویق سرمایه‌گذاری‌های دولت و بخش خصوصی در تحقیقات تولید ارقام جدید زراعی و باغی می‌باشد.

در موضوع شناسایی و ثبت ارقام گیاهی، مؤسسه عهده‌دار اجرای آیین‌نامه‌های بسیار مهم و صاحب اثر "معرفی رقم" و "ثبت ارقام جدید گیاهی" است. تحقیقات به‌نژادی ایران و جهان سالیانه و مستمر تعداد قابل توجهی ارقام جدید گیاهی پیشنهاد می‌نمایند که لازم است ماخذ مستقلى، ویژگی‌های جدید و بدیع بودن ارقام پیشنهادی، داشتن تمایز با ارقام موجود و یکنواختی و پایداری ژنتیکی آن از یک سو و تناسب اقلیمی و ارزش زراعی آنها را مورد ارزیابی قرار دهد و در صورتی که شخص حقیقی یا حقوقی ایجادکننده و معرفی کننده رقم تمایل به بهره‌مندی از حمایت مالکیت معنوی برای رقم خود باشد، اقدام به ثبت رقم نموده و مشمول حمایت قانونی شده و به مدت ۱۸ سال از حقوق انحصاری تولید، تکثیر، فروش، صادرات و واردات واد تکثیری برخوردار می‌گردند.

بیش از یک دهه اجرای اثربخش آیین‌نامه‌های معرفی رقم و ثبت ارقام گیاهی کشور به عنوان معاهده و نظام ملی حمایت از حقوق مالکیت فکری ارقام گیاهی، تضامین لازم را به سرمایه‌گذاران بخش غیردولتی و دانشگاہیان برای ورود به حوزه به‌نژادی ارقام گیاهی داده است. از سال ۱۳۸۹ تا کنون بخش خصوصی و دانشگاهها بیش از ۹۰ رقم جدید گیاهی معرفی و ترویج کرده‌اند. بی‌گمان با کسب اطمینان به‌نژادگران گیاهی و جذب سرمایه‌های انسانی و مالی بیشتر، راه ورود فناوری‌های مدرن باز خواهد شد و تحولی در روش‌های اصلاح گیاهان را به همراه خواهد آورد. امید است این روند در آینده نیز با قدرت بیشتری ادامه پیدا کرده و در کنار ارقام معرفی شده توسط مؤسسات تحقیقات کشاورزی دولتی، تنوع رقم مناسبی را برای کشاورزی کشور به ارمغان بیاورند.